

Бутенко В. В.
к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів

Троян А. В.
здобувачка 1 курсу спеціальності
«Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок»
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова,
м. Одеса, Україна

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ ШВЕЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Фінансова система Швеції є яскравим прикладом успішної інтеграції ринкових механізмів із соціально орієнтованою моделлю державного регулювання. Шведська економічна модель у сучасному вигляді ґрунтується на ліберальній ринковій економіці з акцентом на перерозподіл фінансових ресурсів та сильними соціальними гарантіями, що демонструє її ефективність. Соціальний аспект цієї моделі тісно пов'язаний із формуванням Скандинавської моделі. Основні характеристики стратегії активації в скандинавських країнах полягають у значній ролі держави в забезпеченні залучення максимально широкого спектра населення до трудової діяльності або інших форм суспільно корисної активності [1].

Швеція демонструє приклад змішаної економіки, де при домінуванні приватного сектора держава виконує ключову роль у стратегічному управлінні та соціальному забезпеченні.

Фінансова система Швеції включає в себе наступні ланки [2]:

1. Державний бюджет.
2. Місцеві бюджети.
3. Державний кредит.
4. Спеціальні Державні фонди.
5. Державне страхування.
6. Фінанси підприємств.

Аналізуючи фінансову систему Швеції, слід підкреслити її унікальні особливості.

Законодавча влада в країні належить Риксдагу – однопалатному парламенту, що обирається на 3 роки. Саме він приймає рішення щодо державного бюджету, податкової політики та інших фінансових питань. Виконавча влада зосереджена в руках уряду, до складу якого входять 21 міністр.

Швеція має два рівні місцевого самоврядування – 24 губернії (лени) та 284 комуни. Місцеві ради самостійно затверджують бюджети, організовують місцеві податки та забезпечують населення широким спектром послуг – від освіти до охорони здоров'я [3].

Більше половини державних витрат у Швеції – це трансфертні платежі: пенсії, соціальні допомоги, субсидії. При цьому держава активно інвестує в охорону здоров'я, освіту, державну адміністрацію. Велика частка державного бюджету фінансується за рахунок податків, які в країні досягають 56,5 % ВВП – один із найвищих показників у світі.

Україна – парламентсько-президентська республіка. Місцеве самоврядування поступово набирає автономності завдяки реформі децентралізації (об'єднані територіальні громади, або ОТГ). Однак рівень фінансової незалежності громад ще відстає від шведського.

Податкова політика Швеції поєднує стабільність і гнучкість. Система оподаткування включає як прямі (на доходи, капітал, спадок), так і непрямі податки (ПДВ, акцизи). Основу податкових надходжень складають податки на особисті доходи, майно і споживання. Національний прибутковий податок має прогресивну шкалу до 45 %, тоді як місцевий податок є пропорційним [4].

Податкова система виконує не лише фіскальну, а й соціальну функцію – забезпечення повної зайнятості, рівного доступу до соціальних благ і перерозподілу доходів. Через бюджет держава перерозподіляє до 68 % національного доходу, що суттєво перевищує показники більшості країн Заходу.

В Україні загальний рівень податкового навантаження нижчий (близько 35–40 % ВВП), хоча також є прогресивні елементи (податок на доходи фіз.осіб, військовий збір, ПДВ).

Швеція акцентує на соціальній справедливості через податки. Українська податкова система більше фіскально-орієнтована: пріоритет – наповнення бюджету, а не завжди перерозподіл доходів.

Головними інституціями є Міністерство фінансів, Державний банк (Ріксбанк) та Державна фінансова інспекція. Вони відповідають за бюджетне планування, емісію валюти, валютні резерви, грошово-кредитну політику та фінансовий нагляд. Контроль за банками, страховими та інвестиційними компаніями здійснює Держфінінспекція [5].

В Україні основну роль відіграють Національний банк України (НБУ) та Міністерство фінансів. Після криз 2014–2016 років регулятори стали більш незалежними, проте інституційна довіра ще не досягла шведського рівня [6].

Фінансовий сектор Швеції охоплює понад 190 кредитних установ, включаючи банки, кредитні фірми, іпотечні інститути. Іпотечне кредитування відіграє провідну роль, а більшість фермерів користуються онлайн-банкінгом.

В Україні фінансовий сектор динамічно росте, зокрема у цифровому банкінгу, проте залишається вразливим через нестачу довіри та невисоку капіталізацію банків.

Швеція не має загальнообов'язкового страхування аграрного сектору, однак приватні компанії, як AGRIA, успішно працюють у цій сфері. AGRIA охоплює 65 % ринку страхування тварин, має близько 343 тис клієнтів та пропонує різні типи страхування сільгосппродукції.

Соціальна політика базується на системі обов'язкового страхування, що фінансується внесками підприємців, найманих працівників та держави. Центральним елементом є Загальний пенсійний фонд, який має значний вплив на фінансовий ринок, інвестуючи в житлове будівництво та державні облігації [7].

В Україні соціальне страхування існує (пенсійний, медичний, безробіття), однак часто має фінансові дефіцити. Пенсійна реформа ще триває, накопичувальна система не запущена повністю.

Висновки. Фінансова система Швеції – це зразок балансу між ринком і державним втручанням. Завдяки продуманій

податковій та соціальній політиці, високій якості державних послуг і сильним інститутам, країна досягає високих стандартів життя, стабільності та рівності. При цьому ключова роль у створенні добробуту залишається за приватним підприємництвом, що працює в умовах прозорих та ефективних правил гри.

Фінансова система Швеції значно сильніша завдяки глибокій інтеграції ринку та держави, високим податкам і соціальній орієнтації. Україна перебуває у процесі реформ, поступово наближаючись до моделей розвинених країн, але ще потребує посилення інституційної довіри, прозорості та фінансової стійкості.

Список використаної літератури

1. Панова І. О., Лющенко І. В. Особливості шведської моделі соціально-економічного розвитку та перспективи застосування для України. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2024. № 4. С. 47–60. URL: [file:///C:/Users/PC/Downloads/VKNU-ES-2024-N4+\(332\)+47-60%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/PC/Downloads/VKNU-ES-2024-N4+(332)+47-60%20(1).pdf) (дата звернення: 14.06.2025).
2. Якубович В. Міжнародна Фінансова Корпорація. Швеція. Єдині умови для всіх секторів економіки. *Публікація FORINSURER – FORINSURER (Форіншурер) – інтернет журнал про страхування та іншуртех*. URL: <https://forinsurer.com/public/03/07/02/562> (дата звернення: 14.06.2025).
3. Майстренко О. Особливості фінансової системи Швеції. *Редакція часопису «Політика. Право. Життя»*. 2017. URL: https://www.pollawlife.com.ua/2017/05/blog-post_28.html (дата звернення: 14.06.2025).
4. Карлін М. І., Івашко О. А. Фінансові системи країн Європейського Союзу : підручник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 384 с. URL: https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/21714/1/financy_eu.pdf (дата звернення: 14.06.2025).
5. Бюджетна система : навчальний посібник / за заг. ред. В. П. Хомутенко. Одеса : Бартенева, 2014. С. 23–28. URL: <https://dspace.oneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/47875371-6e65-4769-8044-ee361da158bb/content> (дата звернення: 14.06.2025).
6. Лихогуб В. Формування стратегії розвитку банківської системи України : збірник наукових статей здобувачів вищої освіти денної та заочної форм навчання. Державний торговельно-економічний університет. Київ. 2023. С. 94–99. URL: <https://knute.edu.ua/file/MjkwMjQ=/785390fc7cd3a2ad3e38e6a368cc61dd.pdf> (дата звернення: 14.06.2025).
7. Якубович Вікторія. Міжнародна Фінансова Корпорація. Швеція. Єдині умови для всіх секторів економіки. Деякі особливості діяльності кредитних та страхових установ. Діяльність страхової компанії AGRIA.

Публікація *FORINSURE*-(Форіншурер) – інтернет журнал про страхування та іншуртех R. URL: <https://forinsurer.com/public/03/07/02/562> (дата звернення: 14.06.2025).